

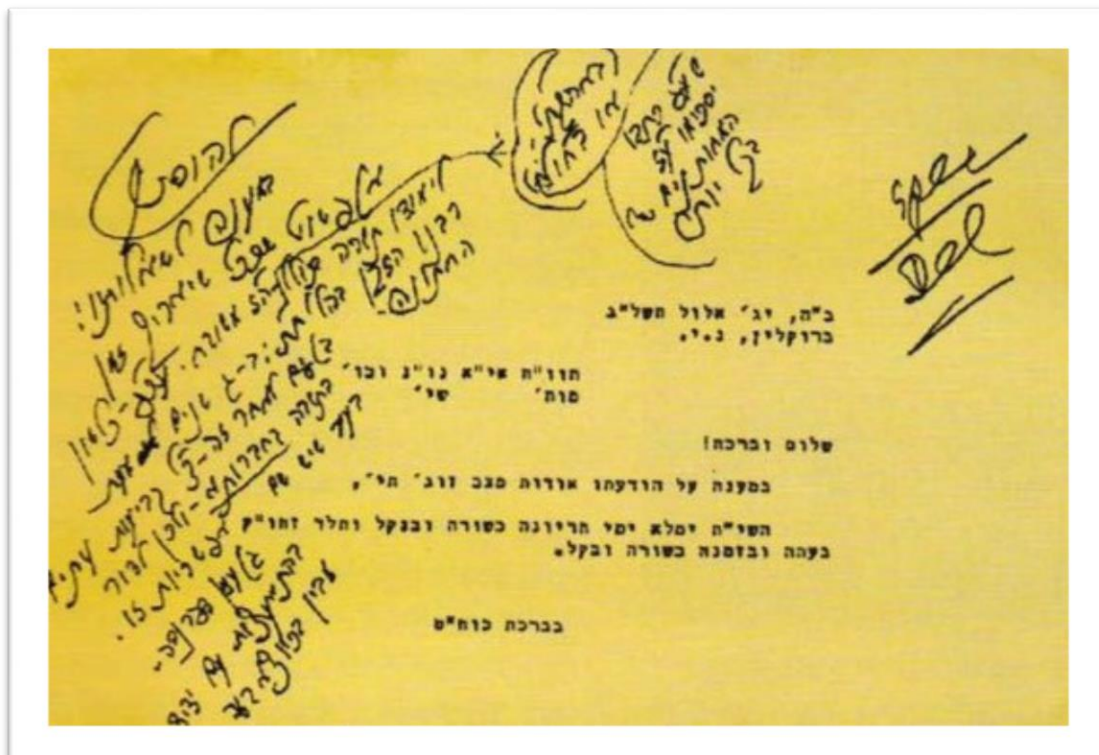
קובץ
תשובות ומענות
בקשר ללימוד בכולל

פרק ראשון לימוד בכולל אחרי החתונה

א. להוסיף
במענה לשאלותיו :

- (א) פשוט שככל שיאריך זמן לימודו תורה בכולל (באה"ק ת"ו, או בחו"ל שע"פ כתבו יסכימו על זה המחותרנים שיי בקל יותר) - ה"ז משובח. עכ"פ - כלשון רבנו הזקן בהל' ת"ת : ב- ג שנים מעת החתונה.
- (ב) גם לאחר זה - צ"ל קביעות עיתים בתורה בחברותא - ולכן לדור בעיר שיש שם אפשריות זו.
- (ג) ענין דפרנסה - בהתייעצות עם ידיד מבין בכיוצא בזה

(מצילום כתי"ק נדפס בספר מבית המלכות מענה להרב שמערלינג מציריך - אג"ק חכ"ח עמ' שיב)

ב. סדר החיים כשהבעל לומד תורה חלק מיומו (עכ"פ) - מובן שזוהי ההתחלה הנכונה ושצ"ל בבניי [כיון שהחתונה היא ההתחלה דבנין עדי עד] - אבל מובן ג"כ, שזהו קשור בהגבלה ומדידה וקצת צמצום בנוגע לגשמיות, וכיון שזהו נרגש בחיי יום ויום ומאידך - צ"ל החיים דבניי - כמשיינ - מתוך שמחה וט"ל ובטחון -

הרי צ"ל ההסכמה על סדר חיים כזה - מראש והסכמה מלאה ומתוך שמחה (על שמתחילים חייהם - בחיי תורה, תורת חיים).

ואם יסכימו שניהם ע"ז ובאופן הנ"ל - יה"ר שיהא כ"ז בשטומוי"צ.

(מצילום כתי"ק והוא מכתב משלהי חשון ה'תשכ"ה - אג"ק חכ"ג)

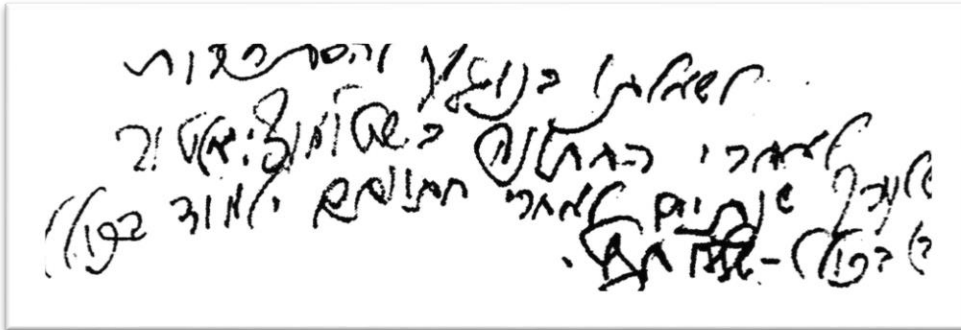
סדר החיים כשהבעל לומד תורה חלק מיומו (עכ"פ) - מובן שזוהי ההתחלה הנכונה ושצ"ל בבניי [כיון שהחתונה היא ההתחלה דבנין עדי עד] - אבל מובן ג"כ, שזהו קשור בהגבלה ומדידה וקצת צמצום בנוגע לגשמיות, וכיון שזהו נרגש בחיי יום ויום ומאידך - צ"ל החיים דבניי - כמשיינ - מתוך שמחה וט"ל ובטחון -

הרי צ"ל ההסכמה על סדר חיים כזה - מראש והסכמה מלאה ומתוך שמחה (על שמתחילים חייהם - בחיי תורה, תורת חיים).

ואם יסכימו שניהם ע"ז ובאופן הנ"ל - יה"ר שיהא כ"ז בשטומוי"צ.

ג. לשאלתו בנוגע להסתדרות לאחרי החתונה בשטמו"צ: א) טוב שלערך שנתיים לאחרי חתונתם ילמוד בכולל ב) בכולל – שלבו חפץ.

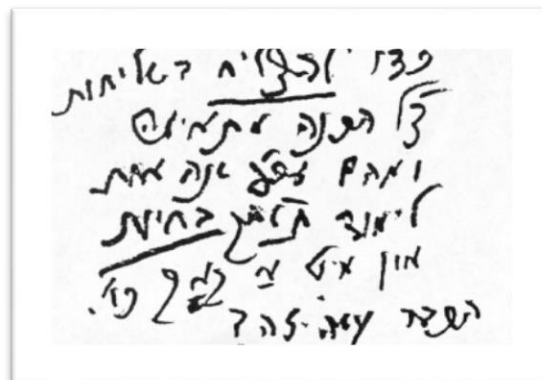
(מצילום כתי"ק)

אמא שלי בן ע"ן והסרפסות
אמא שלי בן ע"ן והסרפסות
אמא שלי בן ע"ן והסרפסות
אמא שלי בן ע"ן והסרפסות

ד. כדי להצליח בשליחות צ"ל הכנה מתאימה ומהם עכ"פ שנה אחת לימוד תורה"ק בחיות און מיט א קאך כו'. הכבר עשה זה?

(מצילום כתי"ק המענה נדפס בלקו"ש חכ"ג עמוד 540)

כ"ז אב תש"ח דאיתור
כ"ז אב תש"ח דאיתור
כ"ז אב תש"ח דאיתור
כ"ז אב תש"ח דאיתור
כ"ז אב תש"ח דאיתור

*

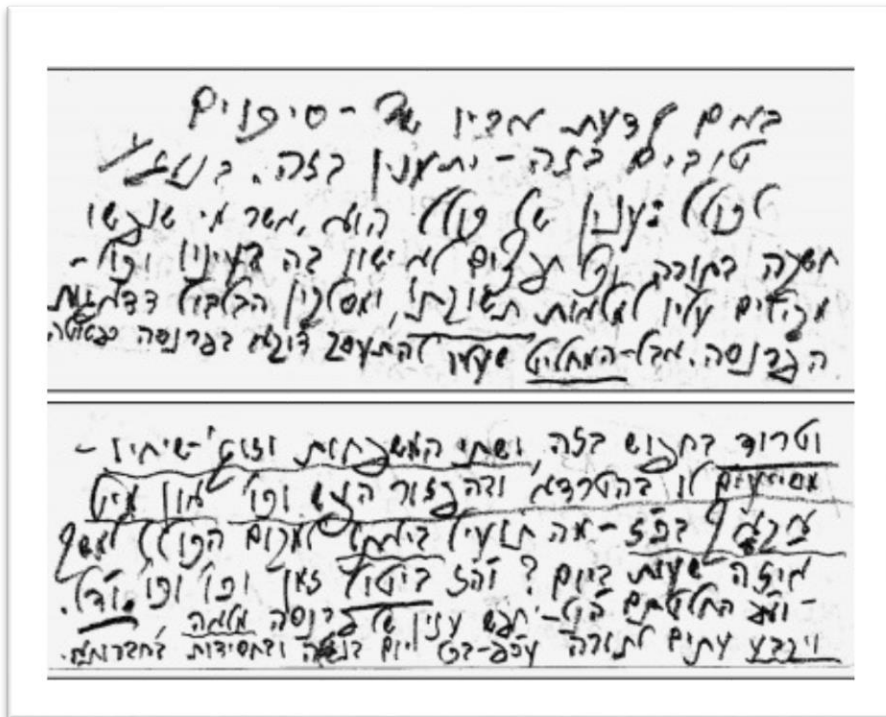
פרק שני תנאים ללימוד בכולל

ה. באם לדעת אביו ש"י – סיכויים טובים בזה – יתענין בזה.

בנוגע לכולל: ענין של כולל הוא, אשר מי שנפשו חשקה בתורה, וכל חפצים לא ישוו בה בעיניו וכו' – מקלים עליו למלאות תשוקתו, ומסלקין הבלבול דדאגות הפרנסה. אבל המחליט שעליו להתעסק דוקא בפרנסה כפשוטה וטרוד בחפוש בזה, ושתי המשפחות וזוג' – שיחיו – מסייעים לו בהטרדא ובהפזור הנפש וכו' און מיט אקאך בכ"ז – מה תועיל ביאתו למקום הכולל למשך איזה שעות ביום? וה"ז ביטול זמן וכו' וכו' וד"ל.

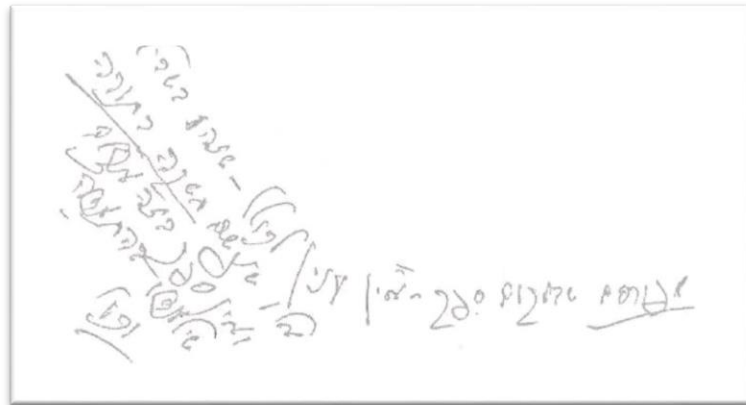
וע"פ החלטתם הנ"ל – יחפש ענין של פרנסה מלאה, ויקבע עתים לתורה עכ"פ – בכל יום בנגלה ובחסידות בחברותא

(מצילום כתי"ק)

מפורסם שבמקום ספק – אין ענין לכולל – שזהו בשביל אלו שנפשם חשקה בתורה ואין ספק בזה אצלם שילמדו – בהתמדה וכו'

(מצילום כתי"ק)

ו. מכיון שאתה כותב על עניני "צוגעבונדקייט" = [התקשרות] – הדבר הוא על ידי לימוד התורה בשקידה והתמדה הן נגלה והן חסידות.

וככתבך גם בנוגע לכולל לכולל – אני הרעשתי ("איך האב געשטורעמט") שענין הכולל הוא לימדו בשקידה והתמדה!

תלמד באופן כזה! – וזה מביא הצלחה גם בענינים דהפצת המעיינות להאיר את העולם בזמנים הפנויים בכולל. ממנו יראו וכן יעשו אויפשטורעמען דעם [=להרעיש את ה] כולל.

(מיחידות חשון תשל"ב לשאלת ברכה להתקשרות ולשאלתו אם ללמוד בכולל – התקשרות חוב' לב)

ז. התנהגות מתאימה לחברי הכולל

ולימוד כמתאים וכו'

אזכיר עה"צ.

(מענה לפתק מחברי הכולל בקשר למאורע בלתי רצוי שאירע – אלול תשמ"ב – התקשרות חוברת תקצט)

ח. פס"ד (בבחירת כולל וכיו"ב) – צ"ל ע"פ השו"ע,

(חלק ממענה מעש"ק כד טבת תשכ"ז – אג"ק חכ"ד עמוד רפא)

ט. ללמוד ביכולל בלי משכורת – אינו ענין
(חלק ממענה לחתן – אדר ה'תשל"ב – אג"ק חכ"ז עמוד שמח)

*

פרק שלישי תנאים לפתיחת כולל

י. מענה אודות כולל בבוסטון בערך תחלת אדר:

(א) מהו הספק והשאלה בדברים הכי פשוטים?
(ב) להתקבץ יחד עם עסקני אנ"ש שיחיו דשם להחליט מה ואיך לעשות בכל הנ"ל ויעשה בזה בהקדם הכי אפשרי.

ועוד ועיקר לקבוע מי בראש

(מצילום ההעתקה)

יא. מענה להרב יצחק דוד גרונער ע"ד פתיחת כולל במלבורן:

פשוט שיסוד כולל ועוד שיעורים וכו' – נכון הוא ובמאד. ופשוט ג"כ: (א) שצ"ל בהסכם מנהלי מוסדות חב"ד הקיימים כבר שם, (ב) שצ"ל לא, ח"ו, על חשבון הירוס הקיים כבר שם בכרם חב"ד, (ג) שצ"ל קביעות ועד שינהל אירגון כהנ"ל ובו אחד שיקח ע"ע להיות "רוח החי" והמזרז למזורזין והשטופער וכו' – וכ"ז יוקבע בהסכם עסקני אנ"ש ש" שם (עכ"פ דרובם), (ד) ועיקר – לאחר ההחלטה טובה בזה (שבמילא יודע עדי"ז לכו"כ), יוכרח (וזכות גדולה) להביא הדבר בפועל, אפילו באם יבואו פחדנים ועצלנים וכיו"ב ויטענו להיפך. וק"ל.

בעצם הדבר – כנ"ל, הוא אהוב כו' ויפה ובאמת – אין קישויים אמתים להגשימו, אף שדורש מרץ ועקשנות דקדושה ושלילת מרה שחורה (ובפרט שאין לזה יסוד) ובטחון אמיתי ושמחה. אזכיר עה"צ.

(נדפס בספר נלכה באורחותיו ובתשורה שפאלטער סיון תשנ"ז נכתב כנראה בטעות שזה לשליח בלאס אנג'לס)

יב. מענה ע"ד כולל האברכים שע"י מזכירות הרבי:

כיון שמקובל שחבר הכולל צ"ל איש מבוגר, בעל תוקף, עומד על דעתו כשמחליט נפשו חשקה בתורנו, ובמילא בכל הקשור בזה יפעול בתוקף הדרוש וא"צ לזירוז והשגחה ועומד ע"ג וואס זאל עם מינטערן וכו',

הנה באם ישנם כאלה – בודאי יתאספו תומ"י ויבחרו מביניהם ויודיעוני מי האחראי מכאן ולהבא: ע"ס הלימודים, שמירת הסדרים, נקיון וכו' וכציווי חז"ל התנאה לפניו, ומובן – שברשותם להנהיג קנסות וכו'.

באם אין כאלה – איני בא בטענות ח"ו. וכשם שמקבלים שכר כו', והתרת הספק – לאיזה צד שיהי – בהקדם תשובה.

(נדפס בספר נלכה באורחותיו)

יג. ...אינה מובנת כלל השאלה מצד, אם לייסד מעין כולל על-יד הישיבה, כי אם האברכים דתו"ת ישלחו ללמוד במקומות אחרים, הרי מאין יקחו התלמידים המתאימים לכולל? אף שבודאי לא יחסרו כאלה שיחפצו לקבל תמיכת הכולל ע"מ ללמוד בו איזה שעות, וכנהוג בכ"מ באה"ק ת"ו, אבל לדעתי – עניין הנהלת תומכי-תמימים דלוד להגדיל ולשכלל הישיבה, אבל לא עריכת רשימות של מקבלי תמיכה ונחשבים על דגלה ביחד עם דגל כמה ישיבות ומוסדות.

... עניין מעין "כולל" [וכנ"ל סעי' ג' -] אינו מופרך (אף שחדש הוא בחב"ד), ובלבד שיבוא בהמשך לכתות הבחורים, שיהי' לזמן מוגבל, שיהיו [הלומדים שם] מוכשרים לנצלם אח"כ בתור ר"מ משפיעים וכיו"ב, ושיתחייבו מראש ע"ז, שלא ילמדו בעוד כולל וכיו"ב, שעכ"פ חלק מהם יקדישו עצמם ללימוד חסידות ולא רק כולל דגלה, ונפלינו. (אג"ק ח"יב עמוד שג)

יד. בהנוגע לשאלתו אודות יסוד מעין כולל, הנה כשאקבל ידיעות מפורטות בזה, היינו כמה שעות ביום ילמדו אותם הרוצים להתקבל להכולל, אם בעלי כשרונות במידה שלאחר שילמדו משך זמן בהכולל, יוכלו וגם יתרצו להעשות משפיעים ר"מ וראשי ישיבות בכרם חב"ד, וכן אודות ההוצאות הכרוכות בזה אוכל להחליט בזה. וכמו שכתבתי במכתב להנהלה בכללותה.

(אג"ק ח"יב עמוד דש)

טו. בענין כולל חב"ד במק"א כו' - כל זמן שלא יתבררו עניני תו"א בירות"ו ותו"ת בכחב"ד והכולל שע"י, אין מקום, לפענ"ד, לדון עד"ז, ומכו"כ טעמים. (ממכתב לרש"י זיין – אג"ק חכ"ד עמוד כז)

טז. מפורסם שבכהנ"ל על ההנהלה להחליט על אתר. (מענה בקשר להצעה לראש כולל בנחלת הר חב"ד - תמוז תש"ל)

בסדרי הכולל – יש להתחשב (אבל אין מוכרח לחקות בדיוק) עם הסדרים בכוללי אה"ק ת"ו.

(ימי תמימים ח"ג עמוד 211)

יז. ב"ה, י"ד תמוז, ה'תשל"ו, ברוקלין, נ"י.

כבוד אני"ש הבאים עה"ח במכתב ממוצ"ש אור לב' אייר, ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם הנ"ל, אף כי באיחור זמן רב, ותוכנו שנתעוררו לפעולות בקשר עם מכתב הכללי דחג הפסח וכו'. אלא שהמסקנא מזה – להתחיל בהחזקת כולל, אינני יודע כלל מה אדון בזה, כי מעולם לא שמעתי שמתחילים בענין הכי קשה אחרי הפסק גדול של כל פעילות הראוי' לשמה.

והקושיים בנוגע ליסוד כולל חדש בת"א אין כל צורך להאריך בזה, לא רק מצד ההתחרות, כי אם מצד ריבוי טעמים.

ובאם ההתעוררות תבוא לפועל, הרי לכל לראש צריך להתחיל בביסוס השיריים דענייני חב"ד שעדין קיימים בת"א, בתי-כנסת חב"ד, שיעורי חסידות וכו'. ובודאי ופשוט שאין הדבר תלוי אלא ברצון השייך למעשה בפועל, ובפרט לאור הזכרון שבת"א היו עשירות בתי כנסיות חב"דיים, עשירות אנשים שעסקו בהפצת החסידות, נוסף על לימוד חסידות בפ"ע, וכו' וכו', ואין להאריך בדבר המצער לאור השינויים שחלו אך ורק מפני היסח הדעת לגמרי מעניינים אלו.

ובבואנו מימי הגאולה, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יהי רצון שיהי גופא בתר רישא אזיל, וכידוע ביאור הצ"צ ל' אזיל, שתהי' הליכה אמתית כביאור תורת החסידות בזה, מתחיל בלך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך – מרצון שלך ומההרגלים שלך ומההנחות שכליות שלך, ועיין גם-כן ד"ה לך לך בהמשך תרס"ו, שהשנה היא שנת שבעים,

ויהי רצון ששורות אלו המעטות בכמות, ובפרט בערך היפך הבנין בכרם חב"ד בת"א, יפעלו פעולתן ובעגלא דידן ובאופן של שמחה פורץ גדר.

בכבוד ובברכה, חי"ק

(לקו"ש חכ"ג עמוד 377, אג"ק חל"א עמ' רמז)

יח. לפי מצב "עסקנות" חב"ד באה"ק ובפרט בשנה זו – איני רואה שזה מעשי...

(מענה לר' יוסף שמואל יהושע שי' גרליצקי – התקשרות חוברת לב)

יט. כותב אודות הפניית אברכים שילמדו בכולל שמקימים וכו',

הנה בכל כגון דא יש לפנות לעסקני אני"ש על אתר באה"ק ת"ו כמובן.

(ממכתב ב' ניסן ה'תשל"ה ליו"ר המעוצה הדתית באילת - אג"ק ח"ל עמ' קנה)

כ. כולל – שייך לרבני העיר שי', ולא לצאגו"ח, וכמו שהוא בכ"מ.

(ממכתב עש"ק וחנוכה ה'תשל"ו לר' יוסף שמחה שי' גינזבורג – אג"ק חל"א עמ' נט)

כא. יסוד כולל – באם ללמוד הוראה ולרבנות בפועל – נכון במאוד.

. . . בכולל כהנ"ל – יכול להזכיר (באם לדעתו – יועיל) דעתי שנחוץ הדבר וכו'.

(ממכתב י"ח מ"ח תשל"ז לר' הלל מעדליא – אג"ק חל"ב עמ' מד)

כב. הלואי שיקבלו שם מרות של הקשיש מהם בעשרים שנה (עכ"פ במשך הזמן), ולמה לו האכזבה וכו'.

(מענה משנת תשל"א לאברך שקיבל הצעה להיות ראש כולל באה"ק ת"ו – תשורה פארקש מנ"א תשנ"ז)

כג. באם אין בזה השגת גבול, טוב ויהא בשעטומ"צ.

(מענה על ההצעה לקבל הר"מ וועכטר כראש כולל בנה"ח)

כד. בנוגע לכולל – באם יש סיכויים טובים שיהי בר קיימא

(מענה לר' יגאל פיזם ה' מנ"א תשמ"ג – התקשרות חוברת לב)

*

פרק רביעי הוראות לכוללים

כה. כנראה שאין לומדים מספיק גמרא
(מענה מהמזכירות בקשר לדו"ח מכולל א' – התקשרות חוברת לב)

כו. להנהלת או לחברי הכולל – או לשניהם שי
עפ"י דין דחזקה – מחויב אני לומר שהכולל בתור כולל – 1) חי וקיים 2) שדרגת לימודם
הוא עכ"פ כתי' ולכה"פ כתי' . . שי
אם הדין הנ"ל מתאים לנדו"ד מה הטעם שמזמן לזמן .. ו.. מו"ל חד"ת ומהכולל – אין
עלה אחד (נדף – אפילו) במשך של .. וד"ל.
(מענה מחורף תשל"ד – התקשרות חוברת לב)

כז. מזכ' :

להראות להנהלת ולחברי הכולל שי' – דכאן ולשאלם :

א) היש כאן משהו דומה להנ"ל או יותר מזה – כיון שנתייחס כאן מכו"כ שנים לפני"ז.

ב) באם הן – למה לא הודיעני בשו"ט.

ג) באם לאו – היש מי שהוא וואס עם הארט עס.

ד) באם הן – מה עשה להתקון (אין כוונתי לאמתלא שאחר צריך לעשות).

ה) באם לאו – אולי כבר בא הזמן (יותר מג' שני חזקה) "לגמור" הכולל – גם לדעתם
שהרי באם באלו שצ"ל נפשם חשקה בתורה אין כהנ"ל – הרי הכולל משמש רק
הצדקה לבזבוז ולבטול זמן – היפך מש"נ: אדם לעמל יולד.

(המענה קודם י"א ניסן)

(מצילום כתי"ק על דו"ח מכולל צ"צ בירושתי"ו, ב' ניסן ה'תשל"ג – אג"ק חכ"ח עמ' קעו)

נוסח, בשנת הקמתו, ע"י קדש הקדשים, כיק רכנו הגדול
סוף אדמו"ר חזקו נבנים וע"א
וכנסות כ"ק דיבור, שמו"רי חב"ד, ונבנים וע"א, לזוה"ת.
בדור גד: כיק אדמו"ר סוף יוסף יצחק שניאורסאהן נבנים וע"א
זמתי, יבול לאישו"ט, כיק אדמו"ר סוף מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א.
רושב עין-העקב 13 ירושלים ת.ד. 5108 טל. 85788

ב"י ירושלים ניסן תשל"ג Jerusalem

כ"ק אדמו"ר שליט"א
בזה הננו מתכבדים לכתוב לכ"ק אדמו"ר שליט"א דו"ח על כולל האברכים
"צמח צדק" שנוסד בשנת השבעים לכ"ק אד"ש, ביום ב' אלול תשל"ב, במסגרת
הז"א בנסרות, בביהכ"נ וביהמ"ד ר"ר "צמח צדק" ירושלים העתיקה ת"ו.
זמני הלימודים: משעה 9 עד 12 לפנה"צ - לימוד נגלה
משעה 12 עד 1 - לימוד חסידות
ביום וע"ק: משעה 10.30 - 9 נגלה,
ובשעה האחרונה שיחות כ"ק אד"ש המודפסות.
פסכתו השייכות לברכת הנהנין: פרקי כיצד מברכין, שלשה
שאלו, אלו דברים, הרואה וחלק מעכבי פסחים. גפ"ה עם
ראשונים, סוף שו"ע, סוף אדמו"ר ז.

החלת הלימודים היחה ביום ב' אלול תשל"ב בארבעה פשתמים:
הרב חיים שלום דייטש, ר' שלמה נטע וילהלם, ר' יוסף יצחק
רוזנברג, הר" שמואל שניאורסון (משתחף לע"ע פגא פיעוט
השתחפים). בר"ח כסלו תשל"ג נתקבל אברך חפשי הר" אברהם
ברגמן - לאחר בחינות בנגלה ובחסידות כהתאם לתקנון שנכנס
לתקפו בח" חשוך והשביע רצון. הנ"ל לפד בבחרותו חסידות
במסגרת שונות, עם הרח"ש דייטש, תניא, ליקוטי תורה, ולאחר
שיחות אד"ש הנדפסות, וכך לפד חסידות תקופה ארוכה בביהכ"נ
צ"צ במסגרת הלימוד לפני התמלה. הוא גם פצטיין בשקידה, כפטי
הזמן, בהבנה ובידיעה.
עד ר"ח אדר ב' הספיקו ללימוד:
נגלה: פרק כיצד מברכין, גפ"ה, רא"ש, ותרי בעיון, עיון
בטוש"ע, שו"ע אדמו"ר, הנצרך לסוגיות הנפרא.
כחודש ימים הוקדש לשם זורה כללית על כל הנ"ל. בר"ח אד"ש
התחילו בלימוד טוש"ע, שו"ע אדמו"ר על הסדר, מתחילת סוף
בר"ח אד"ב נערכו בחינות בכתב על פרק הנ"ל, גפ"ה, רא"ש
ותרי" (מצו"כ הבחינות).
תוצאות הבחינות: ר'
אחוז והר' אחוז.
נערכו ונבדקו ע"י הרח"ש דייטש, הנכהן גם כראש הכולל ואחראי.
בימים אלה הוענקו גם פרטים עבור הבחינות.

Handwritten notes and signatures in Hebrew, including the date "ב' ניסן תשל"ג" and various signatures and initials.

כח. שכל כולל . . וכ"י יוציא לפחות פעמיים בשנה, קובץ של חידושי תורה - מיד כשנכנסים
מהקיץ לחורף, כהכנה לחודש תשרי, ופעם אחת כשעוברים מהחורף לקיץ, כהכנה לחודש
ניסן. במילים פשוטות: לפני ראש השנה ולפני חג הפסח.
(משיחת אדר"ח מ"ח ה'תשל"ו)

כט. לא חשוב אם האברך מקבל תמורת לימודו מאה, מאתיים או שלוש מאות (ל"י) - אך
כיון שהתשלום ניתן לו בשביל לימוד התורה, הרי אם ח"ו אינו עושה זאת באופן שתורת
אמת מעידה עליו ש"משאו ומתנו באמונה" - צריך עיון גדול, לפענ"ד, אם על פי שו"ע
שייך לעשות תשובה על כך.
(מיחידות להרב ירוסלבסקי ש"י משנת תש"ל - היכל מנחם ח"א עמוד רכז)

ל. מטרת הכולל היא ההתלהבות בלימודים ("מען זאך זיך דאכן אין לערנען"), וענין זה – של ההתלהבות בלימודים – צריך להשתקף בקובץ חידושי תורה, ובאם החידושים באים באופן של "ורמינהו" ו"תא שמע" – הרי הם מוכרחים על דרך ואופן הלימוד הנרצה. (מיחידות לר' חיים שלום דייטש – היכל מנחם ח"ב עמוד ריב)

לא. מיקום הכולל יהי כפי הרוב, דהיינו היכן גרים רוב תלמידי הכולל,

בכלל יש להשתדל ללכת עמם בדרכי נועם. ועוד ועיקר: סדר היום בכולל צריך להתחיל בלימוד חסידות – אם חצי שעה או עשרים דקות וכו', אבל העיקר להתחיל היום בחסידות.

(מיחידות להרב נחום טרבניק ע"ה תשרי תשכ"ח – עסקנות ציבורית עמוד 118)

פרק חמישי לימוד בכולל זמן ממושך

לב. במענה למכתבו מיי"א תשרי, בו שואל באם להמשיך הלימוד בכולל, כיון שאין הסתדרות אחרת.

בענין כגון דא יש להזהר, שלא יעשה הענין רגילות דהעדר פעולה בהנוגע להסתדרות, שהרי הגוף נוטה להשיטה דשב ואל תעשה, ועליו להתבונן על הסתדרות יציבה, ויטייע עם אותם המכירים תנאי המקום בהנוגע לחשש זה, ובהתאם לזה יעשה.
(אג"ק ח"י עמוד כב)

לג. ענין מעין "כולל" אינו מופרך (אף שחדש הוא בחב"ד), ובלבד שיבוא בהמשך לכתות הבחורים, שיהי' לזמן מוגבל, שיהיו מוכשרים לנצלם אחכ בתור ר"מ משפיעים וכיו"ב ושיתחייבו מראש ע"ז, שלא ילמדו בעוד כולל וכיו"ב, שעכ"פ חלק מהם יקדישו עצמם ללימוד חסידות ולא רק כולל דנגלה, ונפלינו.

(אג"ק ח"י עמוד שב)

לד. במ"ש אודות סידור כולל לאברכי ישיבה - לישב באהלה של תורה גם לאחרי חתונתם. ומנהג הישיבות מלפנים - שהיו מתחנתים בגיל די מבוגר, מבן שלשים ומעלה.

כבר צווחו קמאי על נוהג זה דאיחור החתונה בדור יתום, וכמבואר בראשונים ובאחרונים, ועיין ג"כ בהלכות ת"ת לרבנו הזקן פ"ג ע"ד לימוד תורה בטהרה דוקא.

ומעולם לא נהגו בישיבות חב"ד לאחר הנשואין לגיל האמור ח"ו.

ובמ"ש אודות עריכת כולל, ידוע פסק תוה"ק שמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים דוחה כל הענינים (מו"ק ט, ע"ב). ובדורות האחרונים - עסקנות בשטח הרבנות ובשטח חינוך על טהרת הקדש וכיו"ב הוא ענין של פקוח נפשות והצלת נפשות ממש.

ולהושיב עשירות אברכים המוכשרים לזה שיעסקו כל היום בלימוד התורה - בה בשעה שמאות ואלפים צועקים לעזרה - ואף כי בקלא פנימאה דלא אשתמע - מטביעה במים הזדונים השוטפים ברחובות ולצערנו התחילו לחדור גם לבתים, צע"ג מי התיר זה. ואף שסדר הוא בשביל יחידי סגולה, לכאלו שמוכרחת הישיבה בכולל בכדי לפעול אח"כ כדבעי להצלת בני ישראל, אבל אין זה דרך לרבים. והלואי מלפני דור היו שמים לב יותר ויותר להצלת בניי מהתבוללות ומריחוק מדרך התורה והמצוה ומטילים עבודת הצלת נפשות זו על שכם בני הישיבות תיכף בצאתם מכותלי הישיבה, שעתה היו עשירות אלפים יותר בכותלי הישיבות, בכותלי בתי כנסיות ובכותלי בתי מדרשות. ואין להאריך בדבר המצער עד כדי להבהיל, שנראה עדיין אחדים מראשי הישיבות אוחזים בשיטה זו, באמרם: אני את נפשי הצלתי. וכבר האריכו רז"ל בכ"מ, ומהם בזהר הק' ח"א סז, ב. קו, ב. בהנוגע להנהגת נח בעת שכל העולם טבע במבול, וגם שאני נח שהי' זה קודם מתן תורה והציווי דואהבת לרעך כמוך.

והגע בעצמך באם היי המדובר בבנו של ראש ישיבה הכי גדולה או בבתו היחידה שיש לקרבם יותר לה' ולתורתו, האם גייך היי מסגיר אייע חדר לפנים מחדר וסומך על הנס ובלבד שיוכל לעסוק בתורה עוד שעות בכל יום ויום, וק"ל.

ובהנוגע ליחידי סגולה ולמוכשרים מסוג האמור - הרי גם בתוככי אנייש נהוג הדבר ומשנים קדמוניות לעסוק בתורה גם לאחרי החתונה, עסק באופן דתורתו אומנתו. אבל לא לעשות מזה שיטה לרבים מיוסדת על הנהגה הנ"ל דאני את נפשי הצלתי.
(ממכתב לר' אברהם מוקוטובסקי ע"ה - א' כי טוב - אג"ק חי"ד עמוד ל)

לה. ללמוד בכולל - זמנו כהמשך להלימוד בישיבה וכמעבר בין הישיבה וכשמגיע הזמן לפרנס את עצמו - ולא הנ"ל.

(היכל מנחם ח"ב עמוד קס לעסקן שרצה לעזוב העסקנות וללמוד בכולל)

לו. ההוראה שהאברכים ילמדו בכולל שנתיים היתה בדיוק, שכן תכלית הכונה היא לצאת להפיץ ללמוד תורה לבני ישראל, ואם כאשר בא עת התכלית והאברך אינו יוצא, הרי זו שאלה גם על השנים בהם ישב ולמד בכולל.

וכמו שכתב הרמב"ם בנוגע לדין מעיין המטהר שדין זה הוא רק כאשר המעיין נובע ויוצא חוץ למקומו, מכך גם לגבי האברכים, אם אחר הכולל יוצאים הם חוץ לד' אמות של תורה וממשיכים לפעול בעולם עניני קדושה, בשליחות או בשדה החינוך, אזי גם כאשר הם בכולל (בי'אשבורן) הם מטהרים.

(מיחידות לר' אברהם הערש הכהן ע"ה - תשרי תשל"ב)

לז. ימשיכו בהכולל יותר על שנתיים - רק אלה וואס האָבן זיך געקאָכט בהלימוד [=רק אלה שעסקו בלימוד בלהט].

(ימי תמימים חלק ג' עמוד 338 - בהמשך למכתב זה שאל הרב אפרים ע"ה וואלף האם "להתחיל למנות השנתיים מאז החלו ללמוד בכולל בנחלת הר חב"ד, כמובן באם הנהגתם כראוי לכול" והרבי מתח קו תחת מילים אלו)

*

פרק ששי שיחות ע"ד חשיבות הכולל

לח. במילא איז בשעת מען מאכט א כולל, וואס די כונה איז, אז מען זאל דארטן זיצן און לערנען, און 'אכן זיך אין לערנען . .

און איך האב דעוואלט אופטאן דעם ענין, אז א יונגערמאן זאל זיך קאכן אין לערנען!... איך טו דאס נישט אן אינגאנצן אין יראת שמיים, נאר פשוט מצד א תאוה, ביי מיר איז א תאוה אז עס זאל זיין יונגעלייט וואס זאלן זיך קאכען אין לערנען !

פארוואס זאל זיין אז חוץ פון די ד' אמות קען זיין דער מציאות אז א יונגערמאן זאל זיך קאכן אין לערנען, און דא קען איך דאס ניט אויפטאן?...

מען נעמט צו פון אים די גאנצע דאגת הפרנסה, און מען לייגט עס ארויף אויפן בעל-בית'טע, און ער האט קיין שום טעם וסיבה אויף נישט זיצן און לערנען . .

ובאמת'ן אויב איך וואלט געטאן אין דעם, וואלט איך געקערט א וועלט!

(משיחת ש"פ עקב – כ' מני"א ה'תשל"ג)

לט. בהלכות תלמוד תורה – יש ענינים שנוגעים ל"תינוק", ענינים שנוגעים ל"מלמד", וענינים שנוגעים לכל אחד ואחד.

ובין הענינים הנוגעים לכא"א – הרי זה בנוגע להענין ד"בן שמונה עשרה לחופה" ו"בן עשרים לרדוף", שרודף אחר מזונותיו, שעל זה כותב רבינו הזקן בהלכות ת"ת ש"גם אחר הנישואין יוכל ללמוד ב' או ג' שנים בלי טרדה גדולה כ"כ בטרם יוליד בנים הרבה" – שזהו פס"ד ברור בשו"ע, ובמילא הרי זה שייך לכא"א.

ומזה מובן ב' ענינים :

(א) מי שאין לו "בנים הרבה", יכול כל ימיו ללמוד תורה כפי שלמד קודם שנעשה בן שמונה עשרה לחופה.

(ב) גם מי שיש לו "בנים הרבה" ו"טרדה גדולה" – הרי אם במשך ב' או ג' שנים לאחרי החתונה, או קודם שנעשה בן שמונה עשרה לחופה, לא למד תורה כדבעי, כפי שמורה רבינו הזקן בהלכות ת"ת, צריך לכל-הפחות להשלים זאת עתה.

ולמעיר :

בדרך כלל הרי החיוב דלימוד התורה הו"ע שאי אפשר לו בתשלומין, כי, החיוב דלימוד התורה הוא בכל רגע, ולכן לא שייך לומר שלימוד התורה בשעה זו הוא בכדי להשלים מה שהחסיר אתמול, שהרי חיוב הלימוד בשעה זו הוא מצד עצמה.

אבל, בעוונותינו הרבים רואים אנו שכאשר מדברים עם פלוני אודות החיוב דלימוד התורה היום, יש לו תירוצים שונים: יש לו בנים הרבה, וטרדה גדולה, וביכלתו למצוא נתינת-מקום בשו"ע לצאת י"ח בלימוד התורה "לפרקים", בשיעורים המסויימים שקבע לעצמו בתושב"כ ותושבע"פ, הן בנגלה והן בחסידות;

משא"כ כאשר באים אליו ואומרים לו: אפילו לטעמך, שהנך יוצא י"ח בשיעורים אלו בהיותך במעמדך ומצבך עתה – הרי ב' או ג' שנים לאחרי החתונה, קודם שהיו לך בנים הרבה וטרדה גדולה, או קודם שנעשית בן שמונה עשרה לחופה, היי עליך לעסוק בלימוד התורה כפי הוראת רבינו הזקן בהל' ת"ת, וכיון שלא עשית זאת כדבעי, עליך להשלים זאת עתה!

ועאכו"כ בנוגע לאלו שרק עכשיו (ועכ"פ לא מזמן) היתה החתונה שלהם בשעה טובה ומוצלחת, ועאכו"כ אלו שעדיין לא נכנסו לחופה:

רואים בפועל, שכאשר פלוני יודע שמחר יפטר מחיוב לימוד התורה בהתמדה ושקידה, הרי זה כבר מבלבל בהתמדה ושקידה היום.

במילים אחרות: הידיעה שמחר יכנס לחופה, ולכן מגיע למסקנא שצריך כבר לחשוב במה יפרנס את ביתו ואת זרעו אחריו שיוולדו לו לאחרי ב' או ג' שנים או בשנה הראשונה – הרי זה כבר מבלבל אותו לא רק בשבעת ימי המשתה, אלא כבר מזמן התנאים, ועוד לפני"ז, מאז שאמרו לו שכבר הגיע לפרק שידוכין, ויכולים כבר לחשוב אודות שידוך...

אבל כאשר יודעים שב' או ג' שנים לאחרי החתונה יכולים לסמוך על רבינו הזקן וללמוד בהתמדה ושקידה, ולא יפגע הדבר בפרנסה, ואפילו לאחרי כן, הרי יש לו שעבוד קודם, שצריך לשלם את החוב ולהשלים מה שלא למד כדבעי בשנים שעדיין לא היתה לו טרדה גדולה, ושעבוד זה קודם להשעבוד ד"שארה כסותה ועונתה, "וא"כ, צריך בודאי לפרוע חוב זה קודם שיהי' מבלבל מהשעבוד החדש,

הנה ידיעה זו תסייע לא רק בהלימוד במשך ב' או ג' שנים לאחר הנישואין, אלא גם בהלימוד שלפני הנישואין, ואפילו בהלימוד שלפני התנאים.

(משיחת י"א ניסן תשכ"ב – תו"מ חל"ג)

מ. וזוהי בפשטות גם מטרת ה'כולל', לרכז כמה אברכים, בחורים וכו' היושבים לשם ענין ומטרה אחת – ללמוד בהתמדה ושקידה ומתוך חיוניות כולל כל העניינים שמוסיפים בהצלחת הלימוד כו'.

אשר אז מתעוררת שאלה, עד שזה נוגע למעשה בפועל:

זה הרי נהוג, וכך מכמה טעמים, עד ש"מנהג ישראל תורה הוא", שביכולל, לא רק יושבים ולומדים, אלא גם – מקבלים ענין שמסיר את טרדות הפרנסה. זאת אומרת במילים אחרות, שנותנים לאנשי הכולל כדי צרכם, או עכ"פ חלק מפרנסתם, כדי שיהי להם מנוחת הנפש ויוכלו ללמוד בהתמדה ושקידה ועם חיות, עם כל העניינים שמוסיפים עוד יותר הצלחה בלימוד והלימוד הוא כדבעי בתכלית.

שמזה מובן, וע"ד המכתב הידוע שכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בנוגע לתלמידי תומכי-תמימים, שעליהם לשמור את התקנות של הישיבה, כולל הלימוד בסדר ושיטת הלימוד שהתווה שם, שלולי כן הרי הם נהנים שלא ברשות.

ועל-דרך זה מובן גם בנוגע לאברכי-ה'כולל', שמכיוון ש**רוצים** שהם ייהנו כדי להסיר מהם את טרדות הפרנסה – הם ובני ביתם, ובסבר פנים יפות וכו' ויותר ממה שה**מקבל** מקבל מהנותן – מקבל ה**נותן** על-ידי המקבל ומהמקבל,

ולמרות זאת עליו לקיים את התנאים שקשורים בהימצאותו ביכולל'.

ופשיטא שבאם הותנו תנאים (ובפרט אם הם בכתב) – על אברך ה'כולל' לקיימם ללא שום ספיקות וכו'. אם צריך לקיימם או אם קיים אותם או לא: וויבאלד אז היות ותנאים הרי הם מפורשים, ובפרט אשר הם בכתב – יודעים מהו קיום התנאים ומה נקרא שלא קיים התנאים.

. . התקווה היא אמנם – וכל הנהלת 'כולל', זו תקוותה – שגם בזמנים הפנויים מסדרי ה'כולל' – ימשיך האברך (ותהיה זו פעולה נמשכת משהותו בין כותלי ה'כולל') ויעסוק בלהט באותו עניין בו היה שקוע ביכולל'...

. . ויהי-רצון שאנשי הכולל, וכל ה'כוללים' כולם יצליחו בעבודתם בכל הפרטים, הן בלימוד **למיגרס**, הן בלימוד ד"יהגה", וישנו די זמן להיות הן בבחינת "סיני" והן "עוקר הרים"... יהיו נא, אפוא, אצלם **שתי המעלות** הן "מתון" הן "מסיק", כולל חריפות יחד עם לימוד המביא לידי מעשה קיום המצוות **בפועל**,

ושהם יכללו ("כולל") עם עצמם, והוא העיקר, גם את הבעלי-בתים המצויים בסביבתם, שעל-כל-פנים שעות אחדות יכנסו ליכולל' ללמוד עם **חברי** ה'כולל', ובאותה חיות התמדה ושקידה.

...ולמרות שאלו (הבעלי-בתים) נקראים "זבולון" ואלו (האברכים) נקראים "ישכר" – הרי יש להם שם משותף, שבטי י-ה שבטי ישראל, וכולם נקראים בשם "יעקב" "ישראל" ו"ישורון" וזה יביא ל"כולל" ואחדות כולם יחד.

(משיחת פורים ה'תשל"ט)

מא. יעזור השם יתברך שנסיעתכם תהיה בשעה טובה ומוצלחת, ותגיעו להתם בשעה טובה ומוצלחת, ותמלאו את התפקיד הכי נעלה – החדרת עניין ה'כולל' באוסטרליה, וה'כולל' יהיה באופן המתאים לפירוש החסידות ש"כל" פירושו שמצרפים כולם יחד – עד "כל בית ישראל", על-ידי שלומדים בעצמכם נגלה וחסידות שזה כולל כל חלקי וענייני התורה: פרד"ס (וראה הלכות תלמוד-תורה לאדמו"ר הזקן, פרק א, סוף סעיף ד), לבושא וגופא ונשמתא ונשמתא (זח"ג קנב, א) (ובאופן של "תורה אחת") ומפיצים זאת גם ל"כל בית ישראל",

וכאן מיתווספת עוד למ"ד (כל, כלל, כולל) – ויש לומר שזה מראה שאותם שמשפיעים עליהם – על-ידי ה"למ"ד" – לימוד אותו על מנת ללמד (כלל), וכולל – מדגיש שפועל וכולל אותו – נהיים טופח על-מנת להטפח, שאף הם משפיעים על אחרים באופן זה (כפי שאתם צריכים לעשות)...

(משיחה שנאמרה להאברכים השלוחים שעמדו לצאת לאוסטרלי' כ"ח שבט תשל"ט – לקו"ש חכ"א עמוד 315)

מב. והלימוד בכולל.. בלי שום דאגות אפילו אם יותר מב' או ג' שנה אחרי החתונה, אחרי שנה"י כבר "בן עשרים לרדוף".

אבל צריכים לסייע להם בדרך הטבע שאנשי הכולל לא יהיו להם שום עניינים המבלבלים, ושזה לא יבוא עם יותר מדיי השתדלות ויגיעה, כדי שיוכלו להשקיע כל השתדלותם ויגיעתם בהבנת התורה, ובלימוד התורה, ולכן משתתפים עבור אנשי הכלל או לוקחים על עצמם הפרנסה של אנשי הכולל.

.. חברי ה'כולל' נתבקשו לדווח אודות מעמדם ומצבם בנוגע ללימוד התורה, שזה קשור גם אודות מעמדם ומצבם בעניינים הגשמיים שזה קשור עם כללות מעמדם ומצבו, כמובן ממה שכותב אדמו"ר האמצעי בשער היחוד והאמונה, שכל דבר צריך לפרט בצורה מפורטת, צריכים לענות על העניינים בפרטיות.

וכפי שרואים בפועל כשיודעים שיש לדווח לבו"ד שני אפילו באופן סודי, כמה הוא למד בפועל ממש, וכמה שעות השקיע בפו"מ, הרי זה בדוגמת מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי "הלוואי שיהא מורא-שמים עליכם כמורא בשר-ודם", הבושה מבו"ד פועלת לפעמים יותר מהבושה שיש לו לשמים.

שלכן בודאי שיהו כאלה שיהיו ברוגז – היתכן שאנשי הכולל שהם אנשים העומדים על דעתם, ועל רגליהם, והם עוסקים בתורה, היתכן שעושים עבורם בחינות, ושאלונים, ושואלים להם שאלות, שזה שייך לקטנים עכ"פ לבחורים הלומדים בישיבה, שאינם צריכים את ה'שוט' ח"ו בפועל, או שוט וכפי בדברים, אבל אברך כולל איך שייך להגיד לו שצריך לתת דו"ח כאילו שיש לו שייכות ח"ו שיהי' מועל ולא יפעול בשלימות לימודו בכולל?

על זה הבהיר – כאמור לעיל - ריב"ז, כשזה קשור עם בו"ד, ובפרט שיכול לשלוח את זה באופן סודי, כמו שהי' גם לפני כמה שנים.

והעיקר – שרואים המעשה הוא העיקר – מעשה רב: שהכוללים שיודעים שמזמן לזמן צריכים לעבור בחינה או שישאלום כמה למדו בכמות, וכמה למדו באיכות, ואיפה נמצאים החידושי תורה שלהם וכו', הנה הלימוד שלהם הוא בזריזות יותר, שלכן אפילו צדיק גמור שעובד את ה' באהבה בתענוגים הרי הוא "יש מי שאוהב", עאכו"כ מי שלא אוהו עדיין בדרגא זו, וכפי שרואים זאת בפועל ומעשה בפועל.

. . . כאשר יודע אבל אשר אחת או פעמיים בשנה או פעם בחודש או עכ"פ פעם בשנה, יצטרך לדבר עם בו"ד, הרי זה בטוח כפי שרואים זאת בעצמנו, והעיקר כפי שראינו זאת לפועל, איפה שהנהיגו את זה שזה הצליח.

. . . הדברים אמורים בפועל אשר הכוללים הנשמעים לדיבורי . . . בקשר לאנשי הכולל, שישלחו ומה טוב שיגיע במשך השבועיים של זמן חרותינו, וכל אחד יענה על שאלון כמו שהי' לפני כמה שנים, עם כל הפרטים שבודאי נשאר העתק מזה אצל הנהלת הכוללים, או עכ"פ ישאלו ונשלח מהמזירות העתק מהשאלון.

והעיקר שיבוא אח"כ לידי מעשה בפועל, ביודעו שצריך לכתוב על נייר ולענות, ובודאי באמת לאמיתו, שהרי כל ישראל בחזקת כשרות הם, עאכו"כ אנשי הכולל.

(משיחת ר"ח ניסן ה'תש"מ)

מג. השם 'כולל' הוענק למקום שנוסד על-מנת שאברכים שזה עתה הקימו בית בישראל ימשיכו בלימוד התורה, ללא כל הפסק מהזמן שלפני-כן, בשהותם בין כותלי הישיבה בתור בחורי-ישיבה!

הרי השם "כולל" (כפי שדובר פעם) הינו בעל הדגשה יתירה על המילה "כלל" – התואר כלל משמעותו כלל בפני-עצמו, אך אינו כולל אחרים. אך "כולל" משמעותו שהוא סוחר גם אחרים כו' .

(משיחת כי אב תש"מ)

RABBI MENACHEM M. SCHNEIDERSON
Luhovitch
779 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11219
Hydco 39250

מועצת ש"ס
לימודים
אגודת ישראל
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, מוס"ק, ש"ס, תמוז ה'תשל"ג
ברוקלין, נ.י.

חברי הכולל אשר נבחרו

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במשך לימי הנאולה יב-יג תמוז, אשר לא אח כ"ק מו"ה ארמו"ר ז"ל
גאל הקב"ה כ"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתו הק", שוברי מצות,
וגם את אשר בשם ישראל יבנות",

ובמסגרת כסיום וחזרת הארבעים יום דתת תורהנו, אשר רק (ועוד) כשאר
ישראל בנינו יחיו ערכים שלנו (שנקיים תורה) נתן הקב"ה את התורה לישראל,
אבוא מצה עומ"ה להזכיר על הפרוטת זה כמה פעמים בגורל השיבות וגודל
החכמה וגודל הזכות לעשות כל האפשרי בחינוך על סכנת הקודש של באו"א מבני
יבנות ישראל וביהר שאם וביהר עד, סתחיל בחינוך של קטני קטנים,
יבמרבץ גם חס"ג שטי צוללים ויונקים יורה עוד (ואין עוד אלא תורה)
גו" לחשיבת אויב ומתנפס - וכבר שחמורין בזה בעל השמחה במשור-דח"ח ד"ח
רקל חיבורים את אשר החלו לעשות (בזמן דתת תורה).

ושויכות מיוחדת בזה גם לימי "בין המצרים" המשפטיים והאים, במגרון
חז"ל הקדמת רמב"ם לכתב, שהרי זוהי הדרך לחשיבת אויב ומתנפס,
נוסף ע"י אשר חטינו כל הימים הרי אין העולם מתקיים אלא בשכיל הכל
חש"ר.

וסוכן שגם החינוך בטעות (נוסף על הנ"ל - בלימוד התורה) - עיקר
והינני, ונוגע לכל שכן ימי חיי החינוך וכח"ג: הנגף לנער גו" גם כי
יזקין לא יסור משה,

כולל גם (ועיקר) חינוך לנשיאת ציקת רבמ"ח,

ובלשון המרבב כי ידעונו (ל" חכמה, ולמה ידעונו - לשי שהיא מצוות)
את בניו ואלה ביהו גו" לעשות ברקת ובחסם.

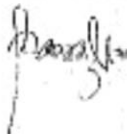
ובכ"ז - שויכות מיוחדת ל"בין המצרים" במפורש צירוף בשמש (עמק התורה)
הערה וסבי' לברקת.

זה"ר אשר כל אחד ואחד יעשה במחול או כל החלוי בו וגם ע"י יסתר
עיוס היצור אשר יתכני ימים אלו לישון ולצמחה,

בגאולתנו האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמרו משפטיך לכלך תן
ובדקתך לבן בלך,

זיקויים שח"ג: לא יהי' בך אביון כי מוצי יברכך הוי", ולא ילמדו עוד איש
את דקתו גו" כי כולם ידעו אחי לסקטנס ועד גדולם

ובלאת מורץ (מיס צד ים ונמתי עי אשתי ארץ) דעה את הוי".

ברכת. ה'לה לאמי והאמי-לא כתי אינני

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסמערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ערש"ק ח"י אלול, ה'תשל"ג
ברוקלין, נ. י.

חברי הכולל אשר
בעיר הקדש צפת חובב"א
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה:

כנועם נתקבלה הידיעה על דבר יסוד הכולל בעיה"ק צפת והתחלת
הלימודים בו.

ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת בכלל, ובמיוחד-להחזיר
עטרה ליושנה, הישוב החב"די בצפת על כל פרסיו, בית הכנסת
ובית המדרש וכו'.

ובגדול לימוד שמביא לידי מעשה, מעשים בחיי יום יום מיוסדים
על הוראת תורחנו תורה חיים - כל מעשיך לשם שמים, ומדרגה לדרגה
בכל דרכיך דעהו.

וגרול זכותם וזכות כל אלה המסייעים בידם, ועל אחת כמה וכמה
אלה שיצטרפו להם בעבודת הקדש האמורה, לתהילה ולשם ולתפארת
עם כל הפירושים, ומיוסד על פירוש רבנו הזקן, חב"ד, ובהקדמת
הכתוב לפני זה: ולתתך עליון על כל וכו' שלא יהי' מונע מביית
ומחוץ. ולהיות מאיר בך חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה וזהו לתהלה
ולשם ולתפארת כו' (לקו"ח דשבוע זה, פ' חבוא אל הארץ גו'
וירסת וישבת בה, בסוף וחוחם ד"ה היום הזה הוי' אלקיך מצוך גו'
את הוי' האמרת היום וגו' והוי' האמירך היום וגו').

בברכת הצלחה בכל האמור ולגשתך לנעוץ
ובברכת כתיבה וחתימה טובה